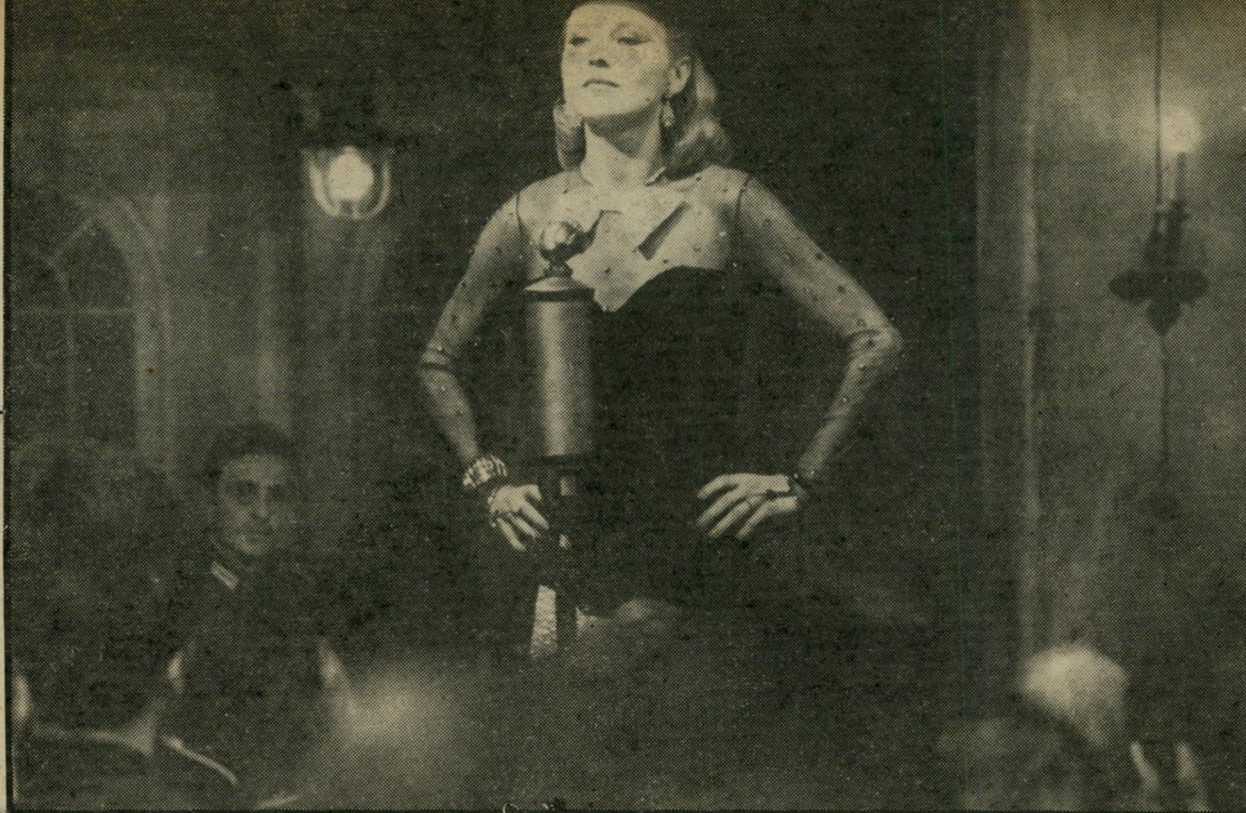

השמאלן הלוהט

לילי מארלן הוא סיפור של שיר, שהפך פופולרי מאוד במלחמת-העולם השנייה (ראה יומן אישי). אומץ על-ידי הצבא הגרמני ועל-ידי חייליהם של בנות-הברית גם יחד. הוא היה שונה לחלוטין משירי הלכת הנמרצים, או משירי-הזימה המפול-פלים, האופייניים בדרך-כלל לאווירה צב-אית. מנגינה נוגה, מילים נוסטאלגיות, סולם מינורי, מעין געגועים לרומנטיקה של הבית הרחוק — כל אלה התגלמו ב-שיר, שהזמרת לאלה אנדרסן היתה מזמרת באוזני החיילים של הוורמאכט.

את הסיפור הזה אפשר היה להביא בכמה צורות: להשתמש במיסמכים או תנטיים, לשחזר את המלחמה באורח או-בייקטיבי, להפוך אותו רקע לתיאור המיש-טר הנאצי ועוד. אולם כאשר הילד הנורא של הקולנוע הגרמני, ריינר ורנר פאס-בינדר, החליט לעשות את הסרט, לא יכול היה לבחור לעצמו גישה פשוטה כל-כך. ראשית, משום שגישה כזאת אינה מעניינת אותו, ושנית, משום שעובדות כפשוטן חשובות בעיניו רק כלבנים, שבהן הוא בונה את הבניינים שלו, שאינם דומים בהכרח לבניינים שהיו פעם.

בשליחות המחותרת. משום כך, כנראה, העדיף להשתמש ברומן שכתבה הזמרת לאלה אנדרסן, זו ששמה מזוהה עם השיר, מאחר שהיא השמיעה אותו לראשונה. על דיוק הרומן יש ויכוחים רבים. הוא מתאר את גילגולו של השיר, ובעיקר את גילגולה של הזמרת, המוצגת בשם הבדוי וילי, החל מן הימים של

חנה שיגולה ברמות וילי, במקור הזמרת לאלה אנדרסן שפירסמה את "לילי מארלן" השיר שהוביל את הצבאות

כות ומסובכות, לתיכנון-תמונות קפדני, אשר כימעט הוסיפו מימד שלישי לשני מימדי המסך.

מילודוראמטי להכעים. הקשר למי-לודרמה הגרמנית של שנות ה-30 וה-40 שקוף מאוד. פאסבינדר משתמש באותם חוטים עבים שהפעילו, באותו זמן, את העלילה, בדמויות חד-מימדיות. במעמדים בולטים וחד-משמעיים, ובתיפאורות שבהם שולט, בכוונה תחילה, הטעם הכבד והטר-פל של האסטיקה הארית: הכל גדול, חדגוני, מגושם, בין אם מדובר בבמה, שעליה מזמרת הגיבורה את לילי מארלן, או בדירה הלבנה-לגמרי, שניתנת לה במר-תנה על-ידי הפירר. אלא שפאסבינדר, אלא בן, אינו מאמץ לעצמו את הסיגנון, אלא מתבונן בו בעין ביקורתית, וזה מתבטא הן בהגזמות המכוונות, ההופכות כל מר-

מש גם נידבך נוסף בתהליך הכתיבה-מחדש של ההיסטוריה הגרמנית באותה התקופה, כתיבה שבה עסוקים מאוד צעירי גרמניה היום. שאינם חשים בנוח כשר-מדובר בעבר הקרוב של עצמם, לפחות לא בצורה שבה מוסרים להם היום את העוב-דות.

בגישה אל הנושא אפשר להבחין, שוב, במין תערובת שבין הניכור, נוסח ברכט, למילודוראמה הזוהרת של הוליווד, נוסח דאגלס סירק, וזה אינו מפתיע, משום ששני שמות אלה מופיעים ללא-הרה, ככל פעם שמדברים על פאסבינדר. ניתן גם להניח שהסרט יכול להיות מעין מסע אחרון, ותיאור מצבה של האשה הגר-מנית בתקופה שקדמה לנישואי מריה-בראון, ולכך אפשר למצוא חיזוק נוסף, כי הרי אותה השחקנית, חנה שיגולה,

חנה שיגולה וקרל היינץ פון האפז — הזמרת ההקצין הנאצי בדרך אל הפירר

ג'יאנקרלו ג'יאניני, כריסטין קאופמן, מה פרר ורודיף לנץ היהודים נהגו בניזענות

כיב לגרוטסקי במיקצת, והן במישחק של השחקנים. מילודוראמטי לכאורה עד להכי-עים, העושה משום-מה רושם כאילו הם עצמם דואגים שאיש לא יחשוד כי אכן הם מזדהים עם הדמויות שהם משחקים. הביקורת הגרמנית לא חסה ברובה על פאסבינדר אחרי הסרט הזה, טענה שהוא מכר נפשו לשטן, שהוא מספק לקהל מה

מגלמת את התפקיד הראשי בשני הסר-טים, אשר לצד המיסחרי, זה יכול להיות ביטוי להתפשרות של הבמאי עם דרישות השוק, ויתור על חלק נכבד מאותם מאפיי-נים אשר היקשו בעבר את החיים על צופי-קולנוע מן השורה — כגון נטייתו לקצי-בים איטיים מאוד, לתנועות-מצלמה ארוי

עם המחותרת, המכריחה צילומים ומיסמי-כים על השואה אל העולם החופשי, ובר-סופו של דבר היא כימעט משלמת בחייה על עזרתה. וכך גם הוא, המתעקש לנסוע לברלין בזמן המלחמה כדי לפגוש אותה, משלם כימעט בחייו על שנכנע לאהבתו. עד כאן היסוד העלילתי, שבחר פאס-בינדר לסרט שלו. סיפור אהבתה של לאי-לה אנדרסן לרולף ליברמן, גדול מנהלי האופרות באירופה אחרי המלחמה (בסר-רט הוא נקרא רוברט מנדלסון) אינו כלי-כך מדוייק, אם לסמוך על דיעות שנשר-מעו אחרי הופעת הספר והסרט. נראה שלמעשה היה זה רומן חולף, שנפסק עם עליית הנאצים לשלטון. אבל אין לזה חשיבות רבה.

כתיבה מחדש. אפשר להתייחס לתו-צאה הסופית של עבודתו בכמה צורות. אפשר לראות בה תרגיל סיגנוני אופייני לפאסבינדר, המנסה לשחזר באמצעים המ-שוכללים של שנות ה-80 את האווירה והגישה של המילודורמה הגרמנית בתקו-פה הנאצית. באותה המידה, זה יכול לשי-

ערב פרוץ-המלחמה ועד לימים שאחרי-סיומה. במרכז הרומן עומד סיפור-אהבה מטורף בין הזמרת ובין מוסיקאי יהודי שווייצי, המזניח את אמונתו בשליחות אירגון חש-אי, העוסק בהברחת הון יהודי גרמניה לשווייץ.

מישפחתו של המוסיקאי אינה מרוצה מן הקשרים שלו עם הגרמניה הצעירה. היא גורמת לכך ששלטונות שווייץ לא יאפשר-רו לה לשוב עם אהובה הביתה, אחרי ביקור במינכן, בשליחות האירגון, ומרגע זה והלאה היא צריכה לנווט את ספינתה בכוחות עצמה.

בחסותו של קצין נאצי גבוה, היא מקי-ליטה פיומן רומנטי, ההופך במיקרה-להיט גדול, בימי המלחמה, בעזרת תחנת-שידור של הצבא הגרמני. עד מהרה היא הופכת נכס-של התרבות הגרמנית, אהודה על כל המנהיגים, מן הפירר ומטה, אולם את אהבתה הגדולה היא אינה שוכחת. ביגלל אהבה זו היא מסכנת את מעמדה וחייה ומשפתת פעולה